

Koi Gyula*

Laudáció a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete Pro Dissertatione Juridica Excellentissima-díjának 2021. évi díjnyertes PhD doktori értekezéséről¹

Tisztelt díjazott!

Tisztelt MTA tagok, MTA doktorok, MTA közttestületi tagok, PhD doktorok, kedves Kollégánók, Kollégák, tisztelt megjelent vendégeink!

A Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete Pro Dissertatione Juridica Excellentissima-díjának² 2021. évi nyertese Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződésai, és a koncessziók Európában* című pályaműve.³ A díj odaítélésének célja az, hogy Intézetünk a legkiválóbb jogtudományi tárgyú PhD-dolgozatok honorálásán keresztül jutassa kifejezésre a fiatal kutatók tudományos teljesítménye iránti elismerését, illetőleg, hogy a jövőre nézve ösztönözze a díjazottak további tudományos tevékenységét. Őszintén kijelenthető, hogy a díjazott mind személyében, mind általában tudományos tevékenysége vonatkozásában, mind pályaműve célkitűzéseit, valamint megvalósítása színvonalát illetően alappal nyerte el e rangos kitüntetést.

Várhomoki-Molnár Márta ELTE Állam és Jogtudományi Karán 2007-ben *summa cum laude* minősítéssel szerezte meg jogi foglalkozásdoktori diplomáját. Diplomaszerezése évében az OTDK Polgári Jogi Szekciójában I. helyezést ért el az állami szervek jogalanyisága témakörében írt dolgozatával. Ezt követően a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumban valamint a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumban foglalkozott a közbeszerzés kérdéseivel kezdetben a kérdéskör gyakorlati oldalát előnyben részesítve. Később munkakörébe tartozott a közbeszerzési jogalkotás feladataival kapcsolatos tevékenységkifejtés a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumban. Ezt követően az NFM Közbeszerzési Szabályozási és Tájékoztatási Főosztály főosztályvezető-helyettese, továbbá a 2015. évi CXLIII. számon hazai törvénytárunkba beiktatott közbeszerzési törvény egyik kodifikátora. Jelenleg a Miniszterelnökség Közbeszerzési Szabályozási Főosztályának vezetője, az ELTE JOTOKI közbeszerzési szakjogászképzésének, valamint az NKE közbeszerzési tanácsadó felsőfokú szakirányú képzésének megbízott oktatója. A Közbeszerzési Szemle, valamint a Közbeszerzési Értesítő Plusz szakfolyóiratok egyik szerkesztője, több közbeszerzési kommentár társszerzője. Kutatási területe az állami szervek, az állami szféra szerződéses gazdasági kapcsolatai. Az ELTE Állam és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék doktorandusza volt Harmathy Attila emeritus professor, az MTA rendes tagja vezetése alatt.⁴ A PhD doktori tudományos fokozatot

---

* PhD., tudományos munkatárs, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Osztály, Közigazgatási Jogi Kutatócsoport.

¹ A 2021. szeptember 9-én (csütörtök) 10:05-10:30 között Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete Pro Dissertatione Juridica Excellentissima-díj átadásán elhangzottak részben javított, és jelentéktelen mértékben kiegészített szövege. A kézirat lezárása: 2021. október 1.

² A díjra vonatkozó információk: <https://jog.tk.hu/pro-dissertatione-iuridica-excellentissima-dij> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

³ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződésai, és a koncessziók Európában. Doktori értekezés. Témavezető: Dr. Harmathy Attila.* Budapest, ELTE ÁJK, 2020. 313.

⁴ Várhomoki-Molnár Márta életrajza (illetve személyes közlés alapján): https://www.kozbeszerzes.hu/data/filer_public/11/01/1101eea1-9d58-44fb-be6a-6803af077890/varhomoki_molnar_marta_cv_magyar.pdf (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

A közigazgatás szerződesei, és a koncessziók Európában című PhD doktori dolgozatáért a 2020. október 16-i védés és vitát követően ítélték oda számára.⁵

Kutatási területe az állami szervek, az állami szféra szerződéses gazdasági kapcsolatai. A szerzőnek 2007-től máig főként közbeszerzési és koncessziós jogi témákban 47 publikációja jelent meg,⁶ köztük 2021 márciusában a Wolters Kluwer Hungary kiadónál immár könyvalakban is *A közigazgatás szerződesei, és a koncessziók Európában* című értekezése 388 oldal terjedelemben.⁷ Tizenhárom munkáját illetően az MTMT adatbázis eddig 24 független citációt tart nyilván.⁸

Várhomoki-Molnár Márta esetében kiemelendő, hogy kutatásait nemcsak a budapesti Országgyűlési Könyvtárban, hanem Hollandiában, a Hágai Békepalota Könyvtárában is folytatta, mindezt nemcsak kutatóként, hanem édesanyaként is.

A szerző dolgozatának célja a koncesszió intézményén keresztül a közigazgatás által kötött szerződések sajátosságainak vizsgálata, valamint a közigazgatás szerződéseinek területén az egyes nemzeti jogrendszerek és az uniós közbeszerzési jog szemléletének, fejlődési irányának és egymásra való hatásainak feltárása. A koncessziók jó lehetőséget kínálnak arra, hogy a közigazgatás gazdasági szerződéses kapcsolatainak jellegzetességeit kutassuk, illetve olvasóként ezen jellegzetességeket megismerhessük.⁹ Nem csupán a szerződésekre vonatkozó jog egyes eltérései domborodnak ki jól a dolgozatban, hanem a koncessziók jogi problémái olyan fontos társadalmi-gazdasági kérdésekre világítanak rá, mint az állam gazdasági szerepvállalásának és a közszolgáltatások megszervezésének lehetséges módjai, vagy a piac és a közigazgatás határainak kijelölése.

A tematika jellegzetességei azonban nemcsak Várhomoki-Molnár Márta karaktere és gyakorlati életútja által determinált témaválasztás által adottak. Szólni szükséges e körben a Doktorvater Harmathy akadémikus munkásságának azon szegmentumáról, amely a fenti topikával remekül harmonizál. Nevezetesen arról van szó, hogy a témavezető mellett, hogy a közigazgatási jog és a polgári jog határterületeinek neves kutatója, már igen korán, 1983-as *Szerződés, közigazgatás, gazdaságirányítás* című kötetében¹⁰ foglalkozott a közigazgatási szerződés kérdéseivel. A közigazgatási szerződés vonatkozásában sokban a disszerens témaválasztása során a bennünk felvetődő kérdések is összevethetőek a korábbi szakirodalom

⁵ A doktori.hu információi: <https://doktori.hu/index.php?menuid=193&lang=HU&vid=22058> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

⁶ Az MTMT adatlapja (Várhomoki-Molnár Márta /A közigazgatás gazdasági szerződéses kapcsolatai): <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10064689&paging=1;100> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

⁷ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződesei, és a koncessziók Európában*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2021. 388. ISBN 978-963-295-971-9

<https://shop.wolterskluwer.hu/termek-reszletek/jog/kozbeszerzesi-jog/a-kozigazgatas-szerzodesei-es-a-koncessziok-europaban.p1248/NOV1016.v8835> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

⁸ A publikációs táblázat: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10064689&view=pubTable> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

Az idézési sorrendre lásd az alábbiakat az MTMT publikációs adattárban: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10064689&paging=1;100&filterAndSortData=sort:citingPubCount;desc;citationCount;asc;filter::;::;> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

⁹ Vö. erre a kiadó ajánlóját is a kötetről: <https://shop.wolterskluwer.hu/termek-reszletek/jog/kozbeszerzesi-jog/a-kozigazgatas-szerzodesei-es-a-koncessziok-europaban.p1248/NOV1016.v8835> (utolsó megtekintés: 2021.10.01.).

¹⁰ Harmathy Attila: *Szerződés, közigazgatás, gazdaságirányítás*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983. 210.

kérdésselvetéseivel. Az állami szervek milyen eljárást kövessenek a gazdaságirányítási tevékenység lebonyolítása, a gazdasági feladatok ellátása során? A jog számára a kérdés úgy vetődik fel, hogy milyen jogintézményeket használhatóak fel az állami szervek tevékenységében. A számításba jövő jogintézmények egyike e körben a szerződés. A közigazgatási szervek gyakorlatában való felhasználásuk iránt a világ országaiban egyaránt mintegy öt évtizede megnőtt az érdeklődés, de egységes álláspont e körben máig nem alakult ki. A jelenségek a kérdések mentén vizsgálhatók a maguk egységében, a jogterületi határoktól függetlenül, de a jogágak különböző szemléletmódját figyelembe véve is lehetséges a vizsgálat. A feldolgozás haladhat az állami szervek szerződéseinek vizsgálatából kiindulva a polgári jogi szerződés dogmatikai kérdéseit alapul véve, mintegy a speciális közigazgatási jogi elemeket kiemelve. Az egyes kérdések tárgyalásánál szerepet kaphat a különböző jogágak szempontjainak együttes figyelembevétele, a történeti fejlődés menetét vizsgálva és az összehasonlító elemzés.¹¹

A dolgozat részben ezen elméleti felvetés keretében, részben ezt erősen túlnőve halad: a közigazgatási szerződés, illetve a koncesszió összehasonlító szakjogi, egyben jogintézmény-elemző bemutatása. Kiindulása a közszolgáltatások ellátása, és a közszolgáltatások privatizálásának formái. E körben nem vethető el a francia *service public* elmélete, amellyel már a Magyar-iskola is foglalkozott a negyvenes években, Valló József munkássága által.¹² Az elmélet szerint állam egyre kevésbé úgy jelenik meg, mint a közhatalom képviselője, hanem mint szolgáltatások nyújtója, amelynek célja a társadalom részéről jelentkező igények lehető legjobb kielégítése. A francia *service public* fogalma egyszerre jelent az állam és a társadalom viszonyát meghatározó ideológiát és a közigazgatási jog egyik fontos jogi kategóriáját, funkcionális értelemben olyan közérdekű tevékenységet, amelyet a közigazgatás biztosítani kíván és egyúttal az ilyen tevékenységekre vonatkozó jogi rendszert, valamint szervezeti megközelítésben a köz szolgálatára rendelt állami és önkormányzati szervezetrendszer és annak tényleges működését.¹³ Mindezzel együtt a német felfogás köréből kiemelendő a dolgozatban plasztikusan megjelenő *Verwaltungsprivatrecht* elmélete.¹⁴ A dolgozat helyesen mutat rá, hogy a német jog meghatározó megközelítése, hogy a vagyoni viszonyokban részt vevő közigazgatás szerződése alapvetően a magánjog hatálya alá tartoznak. A közérdek, a szerződő fél közigazgatási szerepével való összhang megteremtése ugyanakkor a német jogban is a szerződések általános szabályaihoz képest bizonyos eltérésekben mutatkozik meg. Ezek az eltérések megjelennek speciális jogszabályi rendelkezésekben és a bírói gyakorlatban is. A jogirodalomban a *Verwaltungsprivatrecht* kategóriája fogja át azokat a

¹¹ A szempontokhoz ld. Harmathy Attila: *Szerződés, közigazgatás...*(1983) fülszövegében írtakat.

¹² Valló József: *A service public eszméje a mai francia közigazgatási jogban*. Budapest, Magyar Közigazgatástudományi Intézet, 1940. 157. Valló munkásságára lásd: Koi Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803-1885) Récsi Emil (1822-1864) Concha Győző (1846-1933) Magyary Zoltán (1888-1945)*. Budapest, NKE-NKTK, 2013. 178. Lásd különösen: 122-123. Koi Gyula: *A közigazgatás-tudományi nézetek fejlődése. Külföldi hatások a magyar közigazgatási jog és közigazgatástan művelésében a kameralisztika időszakától a Magyar-iskola koráig*. Budapest, NKTK, 2014. 327-328.

¹³ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 13-15. A francia irodalomra lásd: Koi Gyula: *Sokoloff, Pascal: Marchés publics, délégation des services public et autre contrat de partenariat public-privé des collectivités locales*. 2. éd. TEC&DOC-Lavoisier, Londres-New York-Paris, 2004. xxxiii+551 p. [Könyvismertetés]. *Állam- és Jogtudomány* 48. évf. (2007) 2. sz. 357-360.

¹⁴ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 16-19. A közigazgatási jog és a polgári jog korai kapcsolataira: Koi Gyula: *A közigazgatás-tudományi nézetek...* (2014) 77-78., 290-291.

jelenségeket, amelyek a közjogi jogi személyek magánjogi cselekvéséhez kapcsolódnak. Ugyanígy nélkülözhetetlen az angolszász jogi látásmód érzékletes megfestése is.¹⁵

Az értekezés számos értékes egyéb elemzés foglalata is. A koncessziókra vonatkozó jog elemzése során a szerző törekedett a valóban lényeges kérdéseket meglátni, ahogyan témavezetője, Harmathy Attila fogalmaz: „Az igazán fontos kérdés a társadalom, a gazdaság, a politika, az állam és a jog összefüggése,” illetve ezen összefüggések kimutatása.¹⁶ A dolgozat a koncessziók jogfogalmi elemzése mellett a téma gazdasági, összehasonlító jogi, EU jogi, illetve nemzeti jogrendszerbeli szerepét is vizsgálja. A bemutatás kiterjed a francia, a német, illetőleg az angol jog elemzésére, illetve ezen Európában három meghatározó irányú jogi rezsím elemzésére is. Az állam és a gazdaság kapcsolatának és a közigazgatás szerződéseire vonatkozó jognak a különbségei a vizsgált országok között időben is változnak és nem választhatóak el az adott országok, nemzetek történelmétől.¹⁷ A szerző helyesen mutat rá, hogy Európában a közös uniós keretek között is lényeges eltérések figyelhetők meg az egyes tagállamok között az állam gazdasági szerepvállalásának terjedelme és módjai, valamint az ezt meghatározó gazdaságpolitikai és jogi felfogások között. A gazdasági-társadalmi háttérből azokat az elemeket emeli ki a dolgozat, amelyeket a koncessziók jogának jobb megértését illetően lényegesnek látszik, mert olyan körülményekről van szó, amelyek maguk is befolyásolták a közigazgatás szerződéseivel kapcsolatos nemzeti jog és a koncessziókra vonatkozó uniós jog fejlődését.¹⁸ A szakirodalom alapján a dolgozat elemzi azokat, a közigazgatás által kötött szerződések jogát érintő általános tendenciákat, amelyek a gazdasági változások és a közigazgatás modernebb működése, a közigazgatási feladatot ellátó magán szereplők és a magánjogi eszközökkel élő közigazgatás révén a jogban megjelentek. Ezt követően a dolgozat az egyes nemzeti jogrendszerek tekintetében bemutatja, hogy azok hogyan közelítenek a közigazgatás által kötött szerződésekhez, hol helyezik el azokat a jogrendszerben, melyek azok a sajátos szempontok, amelyeket az e szerződésekkel összefüggő közérdek körében figyelembe vesznek és milyen eszközökkel teszik ezt. A dolgozat részletes elemzését adja az uniós koncessziós jognak, kitekintéssel az Európai Unió Bíróságának élenjáró gyakorlatára.¹⁹ A PhD értekezés az 1991 óta létező hazai koncessziós jogunk 2014-ből eredeztethető főbb változásait is elemzi. Mindezen témák igen mély részletességgel, adatgazdagon kerülnek feltárássra.²⁰

Összefoglalásul elmondható, hogy a közigazgatási jog és a magánjog (polgári jog szerződési jogi része) határterületén keletkezett dolgozat sok tekintetben újat mondó, komplex, értékes alkotás, mely kiemelkedik a jelen jogtudományának PhD fokozatszerzésre irányuló értekezései közül.

¹⁵ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 20-21.

¹⁶ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 16-19.

¹⁷ Harmathy Attila: A polgári jog a változó jogrendszerben. In: *Studia in honorem Lajos Vékás* (szerk. Lamm Vanda, Sajó András). Budapest, HVG Orac, 2019. 139-147., lásd különösen: 139. Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 8.

¹⁸ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 115-217.

¹⁹ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 109-114.

²⁰ Várhomoki-Molnár Márta: *A közigazgatás szerződése...* (2020) 256-260.